

LATİN AMERİKA ENTEGRASYON BİRLİĞİ (LAILA)

TARİHSEL OLARAK

1960'da imzalanan I.Montevideo Anlaşması ile Arjantin, Brezilya, Uruguay, Paraguay, Meksika, Şili ve Peru arasında ALALC (Latin Amerika Serbest Ticaret Birliği-LAFTA) kurulmuştur. Kısa sürede bütün bölgeyi içeren bir 'serbest ticaret alanı' kurmayı hedefleyen ALALC, 1980'deki 'İkinci Montevideo Anlaşması' ile 'ALADI'ye (Latin Amerika Entegrasyon Birliği-LAIA) dönüştürülmüştür. Arjantin, Brezilya, Uruguay, Paraguay, Bolivya, Ekvator, Kolombiya, Meksika, Peru, Şili, ve Venezüella'nın kurduğu ve 1998'de Küba'nın da katılımıyla 12 üye ülkeye ulaşan ALADI, kuruluş anlaşması gereği tüm Latin Amerika ülkelerinin katılımına açık olup, Latin Amerika'daki bütün tercihli ticaret rejimlerinin ve küçük çaplı diğer bölgesel entegrasyonların yol haritasını çizen şemsiye kuruluş fonksiyonunu görmektedir.

Halen Latin Amerika coğrafi alanında ALADI ile ilgili ya da ilgisiz dört adet 'Gümrük Birliği' bulunmaktadır.

- CAN - And Topluluğu:** Bolivya, Ekvator, Kolombiya, Peru ve Şili arasında Cartegena Anlaşması ile 1969 yılında kurularak 1996 yılına kadar And Paketi olarak anılan And Topluluğunun halen Bolivya, Ekvator, Kolombiya ve Peru olmak üzere dört tam üyesi bulunmaktadır. Kurucu üye olan Şili 1976 yılında üyelikten ayrılırken, 1973 yılında üye olan Venezüella da 2006 yılında üyelikten ayrılmıştır.
- SICA - Orta Amerika Entegrasyon Sistemi:** 1960 yılında Managua Konferansı'nda imzalanan anlaşma ile El Salvador, Guatemala, Honduras ve Nikaragua arasında kurulan Orta Amerika Ortak Pazarına (CACM) 1962 yılında Kosta Rika da üye olarak katılmıştır. Ancak daha sonraki yıllarda üye ülkeleri arasındaki iç ve dış sorunların etkisiyle işlevsiz hale gelen örgütün yerine 1991 yılında Panama'nın da katılımıyla Tegucigalpa Protokolü ile Orta Amerika Entegrasyon Sistemi (SICA) kurulmuştur. Kurumsal yapısı 1993 yılında imzalanan Guatemala Protokolü ile şekillenen örgüte 2000 yılında Belize'nin de katılımıyla tam üye sayısı 7'ye yükselmiştir.
- CARICOM - Karayip Topluluğu:** 1965 yılında Karayip devletlerinin oluşturduğu Karaip Serbest Ticaret Birliği (CARIFTA) 1972 yılında yapılan Devlet Başkanları Zirvesinde, örgütün ortak pazara dönüştürülmesine karar verilmesi üzerine, 1973 yılında Chaguaramas Anlaşması ile Karaip Topluluğu (CARICOM) kurulmuştur. Antigua-Barbuda, Bahamalar, Barbados, Belize, Dominika, Grenada, Guyana, Haiti, Jamaika, Montserrat, St.Lucia, St. Kitts-Nevis, St. Vincent-Grenadines, Surinam ve Trinidad-Tobago örgütün tam üyeleridir.
- MERCOSUR -Güney Ortak Pazarı:** Üye ülkelere karşılıklı ticaret, tarife ve teknolojik konularla ilgili olarak anlaşma yapabilmeleri konusunda hareket alanı bırakan ALADI'nin hedefi, üye ülkeler arasında 'tercihli bir ekonomik bölge' oluşturmaktır. Bu kapsamda, Brezilya ve Arjantin 1986'da karşılıklı ticari yakınlaşma için bir protokol imzalamışlardır. Bahse konu Protokolün akabinde MERCOSUR'un yasal çerçevesini hazırlayan 3 önemli anlaşma yapılmıştır. Birincisi, 26 Mart 1991'de Brezilya ve Arjantin'e Paraguay ve Uruguay'ın katılımıyla Avrupa Birliği (AB) göz önüne alınarak hazırlanan 'Asuncion Anlaşması' olup, bahse konu Anlaşma ile 'Güney Ortak Pazarı' (MERCOSUR) Organizasyonu oluşturulmuştur. Söz konusu anlaşma ile, malların, insanların ve paranın serbest dolaşımı öngörülmüştür. İkinci önemli Anlaşma, 17 Aralık 1994'te imzalanan ve 'Asuncion Anlaşması'na ek yapılmak suretiyle MERCOSUR'un kurumsal altyapısını düzenleyen 'Ouro Preto Protokolü'dür. Üçüncü önemli Anlaşma ise, 18 Şubat 2002'de imzalanan ve ilgili ülkeler arasındaki ihtilafların çözülebilmeye dair esasları düzenleyen 'Olivos Protokolü'dür.

KISACA MERCOSUR HAKKINDA

Aşağıdaki amaçlara hizmet eder.

- Organizasyon, bölge içerisinde dengeli ve eşit şartları kapsayacak sosyo ekonomik bir gelişmeyi sağlayacak olan ekonomik entegrasyonu sağlamak,
- Karşılıklı ticaretin düzenlenmesi ve harmonizasyonu, ekonomik kalkınmanın sağlanması, ekonomik işbirliğini ve pazar genişlemesini sağlayacak faaliyetlerin desteklenmesi
- Üye ülkeler, bölgesel ticari öncelikleri kapsayan ekonomik referanslar alanı kurmuşlar, bölgesel ve ikili anlaşmalar imzalamışlar ve işbirliğine dayanmak suretiyle bu ekonomik entegrasyona bölgenin ekonomik açıdan daha az gelişmiş ülkelerinin de katılımını sağlamışlardır.

MERCOSUR 'e üye ülkeler:

11 üye ülke vardır,

Tam üyeler : Arjantin, Brezilya, Paraguay, ve Uruguay, Venezuela (Paraguay'ın üyeliği, 2012 yılında zamanın devlet başkanının azli sonrasında, ülkede yapılacak ilk demokratik seçimlere kadar Birliğin diğer üyeleri tarafından askıya alınmıştır),

Ortak Üyeler: Şili, Bolivya, Ekvator, Peru, Kolombiyadır.

15 gözlemci ülke bulunmaktadır: Çin, Kosta Rika, Küba, Dominik Cumhuriyeti, El Salvador, Guetemala, Honduras, İtalya, Nikaragua, Panama, Portekiz, Romanya, Rusya Federasyonu, İspanya ve İsviçre'dir.

Türkiye Gözlemci üyelik için 2011 yılında başvurmuştur.

Faaliyetler ve Gelişmeler

Çok taraflı Mal Ticareti (barter) ve Karşılıklı Kredi Mekanizması'nı kuran Anlaşma, Latin Amerika Serbest Ticaret Birliği'ne (LAFTA) üye ülkelerin Merkez Bankaları tarafından 1965 yılında imzalanmış ve 1 Haziran 1966 tarihinde de yürürlüğe girmiştir. Dominik Cumhuriyeti 1973 yılında katılmıştır. Bir önceki Anlaşma'nın genel özelliklerini taşıyan ancak yeni birtakım uygulamaları da beraberinde getiren Karşılıklı Ödeme ve Kredi Anlaşması 25 Ağustos 1982 yılında imzalanmıştır. Bu Anlaşma'nın temel özellikleri şunlardır:

- Merkez bankaları arasında US\$'a dayalı karşılıklı ödeme hattının kurulması,
- Dört aylık karşılıklı çok taraflı ödemelerin ikili hesaplarda toplanması ve ödenmemiş alacakların New York Federal Reserve Banka aracılığıyla US\$ cinsinden ödenmesi,
- İsteğe bağlı ödeme sisteminin Venezüella örneğinde olduğu gibi merkez bankaları tarafından zorunlu hale getirilmesi.

Bu takas sistemi sayesinde, ödemelerin hacmi 1996 yılında 106 milyon US\$'ına ulaşmıştır.

1 Mayıs 1991 tarihinden sonra kredilerin Otomatik Ödeme Programı çerçevesinde finansmanı mekanizması Anlaşma ile uyumlu hale getirilmiştir. Bu mekanizma çok taraflı hesapların kapatılma dönemlerinde üye ülkelerin Merkez Bankaları'nın karşılaşılabileceği likidite problemlerini de göz önüne almaktadır. Bu ödeme çok taraflı ve otomatik olmakla birlikte, yukarıda sözü edilen dört aylık dönemlerdeki ödeme zorunluluklarını da erteleme imkânı tanımaktadır.

Bölgeler arası finansmana yardımcı olmak amacıyla tasarlanan alternatif kredi mekanizması LAFTA üyesi ülkeler Merkez Bankaları ve Dominik Cumhuriyeti'nin katılımıyla 1969 yılında imzalanmıştır. 22

Eylül 1981 tarihinde kapsamı genişletilen bu Anlaşmayla, üyelerin Merkez Bankalarınca ortak kredi limiti 700 milyon US \$'a çıkartılmıştır. Kaynaklar üye ülkelerin bazı durumlarda oluşacak geçici likidite ihtiyaçlarının karşılanması için üç mekanizma yoluyla dağıtılmaktadır. Likidite ihtiyaçları aşağıdaki durumlarda meydana gelmektedir:

- bölgesel ticarete karşılaşılan ödeme zorlukları,
- üye ülkelerin karşılaşılabilecekleri ödemeler dengesi açıkları,
- doğal felaketler sonucu doğabilecek kaynak ihtiyaçları.

Bu Anlaşmayla kurulan destekleme mekanizması en son 1984 yılında kullanılmıştır. Banco Central de Reserva del Peru her iki sistemde de aracı banka olarak kullanılmaktadır.

5 gözlemci uluslararası kuruluş bulunmaktadır, bunlar: Inter-Amerikan Kalkınma Bankası (IaDB), BM Latin Amerika ve Karayip Ülkeleri Ekonomik Komisyonu (ECLAC), Amerikan Devletleri Organizasyonu (OAS), BM Kalkınma Programı (UNDP) ve Avrupa Birliği'dir (EU).

TÜRKİYE ve MERCOSUR İlişkileri

Türkiye-MERCOSUR Siyasi İstişare ve İşbirliği Mekanizması Mutabakat Zaptı 16 Aralık 2010 tarihinde imzalanmıştır. Bu çerçevede, ülkemizle MERCOSUR arasında siyasi istişare toplantıları yapılması öngörülmektedir. Türkiye-MERCOSUR Serbest Ticaret Anlaşması imzalanmasına yönelik görüşmeler 22 Nisan 2008 tarihinde Buenos Aires'te yapılmıştır. 1 Temmuz 2008 tarihinde Türkiye-MERCOSUR Çerçeve Anlaşması imzalanmıştır. Müzakere süreci dahilinde ülkemizin ev sahipliğinde 2 toplantı gerçekleştirilmiştir.